

הכנסת התשע-עשרה

יוזם: חבר הכנסת יריב לוין

פ/19/1051

הצעת חוק בתי המשפט (תיקון – בוררות חובה בתובענה כספית), התשע"ג–2013

הוספת סעיף 1ב79.1 בחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד–1984¹ (להלן – החוק העיקרי), אחרי סעיף 79 יבוא:

"בוררות חובה 1.79. (א) בלי לגרוע מהאמור בסעיף 79, בית המשפט יעביר לבוררות חובה –

(1) תובענות לפיצויים בשל נזק שנגרם לנכס עקב ליקויים בבנייה;

(2) תובענות לפיצויים בשל נזק שנגרם לרכוש עקב תאונת דרכים.

(ב) הוגשה לבית המשפט תובענה כאמור בסעיף קטן (א) (1) ו-(2), תועבר התובענה לבוררות חובה וימונה הבורר על ידי בית המשפט לאחר המועד שנקבע להגשת כתבי הגנה; ניתנו הודעות לצד שלישי, תועבר התובענה לאחר המועד שנקבע להגשת כתבי הגנה מטעם כל הצדדים הנוספים.

(ג) חלף המועד שנקבע להגשת כתבי הגנה ולא הוגשו כתבי הגנה על ידי הנתבע או על ידי צד שלישי להליך, ייתן בית המשפט פסק דין בהיעדר הגנה.

(ד) הודיע בית המשפט על העברת התובענה לבוררות חובה, יעבירו הצדדים לבית המשפט הודעה בכתב בתוך 14 ימים, שבה ינקבו את זהות הבורר המוסכם עליהם או את זהות המוסד לבוררות אליו הם מבקשים להעביר את התובענה.

¹ ס"ח התשמ"ד, עמ' 198.

(ה) ניתנה הודעה כאמור בסעיף קטן (ד) על ידי הצדדים, ימנה בית המשפט את הבורר המוסכם על הצדדים לדון בתובענה, ואולם רשאי בית המשפט, מטעמים מיוחדים שיירשמו, שלא למנות את הבורר המוסכם, ולמנות בורר אחר תחתיו מתוך רשימת הבוררים; בחוק זה, "רשימת הבוררים" – רשימת בוררים המסכימים למינויים כבוררים בבוררות חובה, שתיקבע על ידי שר המשפטים, ותפורסם ברשומות ובכל דרך אחרת שתיקבע.

(ו) ניתנה הודעה כאמור בסעיף קטן (ד) על ידי הצדדים לתובענה בדבר זהות מוסד הבוררות המוסכם עליהם, ימנה בית המשפט את מוסד הבוררות המוסכם לדון בתובענה, ואולם רשאי בית המשפט, מטעמים מיוחדים שיירשמו, שלא למנות את מוסד הבוררות המוסכם ולמנות תחתיו בורר מרשימת הבוררים; הודעת הצדדים בדבר זהות מוסד הבוררות המוסכם עליהם תיחשב כהסכמת הצדדים להתדיין על פי נהלי אותו מוסד, לרבות לעניין אופן מינוי הבורר או הבוררים שידונו בתובענה.

(ז) הועברה התובענה לבוררות חובה במוסד בורות, רשאים הצדדים לתובענה לקבוע בהסכם ביניהם הוראות לעניין קיום הליכי ערעור על פסק הבוררות או הליכים לביטולו באחת הדרכים המנויות בסעיפים 21א, 24 ו-29ב לחוק הבוררות, התשכ"ח-1968.²

(ח) לא ניתנה הודעה כאמור בסעיף קטן (ד) על ידי הצדדים לתובענה, או שניתנה הודעה כאמור שלא על ידי כל הצדדים לתובענה, ימנה בית המשפט בורר מתוך רשימת הבוררים לדון בתובענה.

² ס"ח התשכ"ח, עמ' 184.

(ט) לא ימונה אדם לבורר בבוררות חובה לפי סעיף זה, אלא אם כן עבר הכשרה מתאימה כפי שיקבע שר המשפטים, במוסד שהוסמך לכך על ידי שר המשפטים.

(י) סמכות הנתונה לפי סעיף זה לבית המשפט תהיה נתונה גם לרשם של אותו בית משפט.

תיקון סעיף 79ד 2. בסעיף 79ד(א) לחוק העיקרי, בסופו יבוא:

"(6) כל עניין הנוגע לביצועו של סעיף 79ב1, לרבות:

(א) קביעת הכשרה מתאימה לבוררים;

(ב) תנאים להכרה במוסד כמוסד מוסמך להכשרת בוררים, אופן ההשגה על החלטת שר המשפטים לעניין הסמכת מוסד כאמור ופרסום רשימת המוסדות המוסמכים לרבות מועדי עדכונה;

(ג) תנאים להיכלל ברשימת הבוררים, אופן ההשגה על החלטת שר המשפטים לעניין רשימת הבוררים כאמור ופרסום רשימת הבוררים לעיון הציבור, לרבות פרסומה במזכירות בתי המשפט ומועדי עדכונה;

(ד) שכר טרחת בוררים ואגרות."

ד ב ר י ה ס ב ר

מטרת הצעת חוק זה היא לייעל ולקצר את משך הדיונים בתובענות העוסקות בפיצויים בשל נזק שנגרם לנכס עקב ליקויים בבנייה ובתובענות לפיצויים בשל נזק שנגרם לרכוש עקב תאונת דרכים, באמצעות הפניית תובענות בתחומים אלה להליך של בוררות חובה.

מערכת בתי המשפט לא מתייעלת בצורה מספקת, למרות כל הניסיונות לערוך בה שיפורים ולבצע רפורמות שונות. אחת הבעיות המרכזיות במערכת היא העומס הרב המוטל על כתפיה. על פי בקשת מנהל בתי המשפט, המרכז לניהול ומדיניות ציבורית חקר ומצא כי ישראל ממוקמת במקום השני מתוך 17 מדינות שנבדקו, לעניין דירוג העומס השיפוטי (מתוך: סוליציאנו-קינן, רייכמן, ויגודה-גדות, "העומס על מערכות משפט: ניתוח השוואתי של 17 מדינות – דו"ח מסכם", המרכז לניהול ומדיניות ציבורית, מאי 2007). יתרה מכך, ישראל נמצאת במקומות הראשונים גם ביחס בין מספר התיקים המתנהלים לבין גודל האוכלוסייה, וכך גם לעניין היחס בין מספר התושבים למספר השופטים הממונים. עומס התיקים הממוצע במדינות שנבדקו הוא 1,185 תיקים לשופט, ואילו בישראל העומס עומד על 2,335 תיקים לשופט. מטרת הצעת החוק ליישם מודל חדש, המציע הליך בוררות חובה בתובענות מסוימות, במקום ניהולן בבית המשפט. מוצע, כי בתובענות שעניינן פיצויים בשל נזק שנגרם עקב ליקויי בנייה או שעניינן נזק שנגרם לרכוש בשל תאונת דרכים, תובענות שבהן, על פי רוב, השאלה העיקרית עוסקת בגובה הפיצוי, הדיון יתנהל מול בורר, שכן בהתאם לאופי התובענות אין כל יתרון בדיון בבית המשפט על פני דיון בהליך בוררות. נהפוך הוא - בעניינים כאלה ודומיהם יש דווקא יתרון לדיון בבוררות, שכן בדרך כלל מדובר

בהליך מהיר ולא יקר והדיון לרוב נעים יותר לכל הצדדים בהשוואה לדיון המתקיים בבית משפט. בהקשר זה יודגש, כי המהפכה שבוצעה במסגרת חוק הבוררות (תיקון מס' 2), התשס"ט–2008, הפכה את הליך הבוררות לבטוח יותר וחשוף פחות לסיכונים עבור המתדיינים, נוכח הסדרי הערעור שנקבעו בתיקון. כך, נהנה הליך הבוררות מהיתרונות שזכרו לעיל, תוך שמירה על האפשרות לנהל הליכי ערעור, אשר היעדרם הרתיע בעבר מתדיינים רבים מלפנות להליכים אלה.

בנוסף, הצעת החוק עשויה להביא גם לשינוי בדפוסי ההתנהגות של הצדדים לסכסוכים, ואף למנוע את הצורך בהליך דיוני המתנהל בבית המשפט. כיום, מוכרת התופעה לפיה צדדים נמנעים מלהסדיר את המחלוקות ביניהם מתוך ידיעה כי הליכי הדיון יהיו ארוכים. במקרים רבים, הנתבעים נוהגים לבקש דחיות רבות בהליכי הדיונים, תוך הגברת העומס על מערכת המשפט וגרימת עינוי דין לתובעים, במטרה לפגוע בהליך. הליכי הבוררות הם לרוב מהירים בהרבה, והאפשרות להרוויח זמן באמצעות דחיות ומשיכת הדיון היא מוגבלת ביותר. שינוי זה "בכללי המשחק" עשוי להשפיע לטובה באופן מיידי על התנהלות הציבור כולו, לשפר את מוסר התשלומים ולמנוע עינוי דין מיותרים. יצוין כי הצעת חוק זו גובשה ביוזמתו של ד"ר ישראל שמעוני, עו"ד, לשעבר סגן ראש לשכת עורכי הדין.

הצעת חוק דומה בעיקרה הונחה על שולחן הכנסת השמונה-עשרה על ידי חבר הכנסת יריב לוין (פ/18/2860).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
י"ב באייר התשע"ג – 22.4.13